

Şehirlerin ve İnsanların Hafızası

VAZGEÇİLEN VE UNUTULANLAR HAZİNESİ

İbrahim YASAK

Şehir insanı değiştirir, insan da şehri...

İnsanın doğup büyüdüğü, adetin-den geleneğinden ve alışkanlıklarından etkilenerek atalarından taşıyarak getirdiği, genlerine işlenmiş özellikler, o çağrifyanın atmosferinden, dağından, yaylasından, suyundan ve onu kuşatan herşeyinden tıpkı yağmur damlasının toprağa nüfuzu gibi insanın kişilik ve kimliğinin oluşumuna sirayet eder; ve şehir insanı etkiler. İnsanoğlu, doğup büyüdüğü bu şehri, zamanın koşulları ve yeni icat ve öğretileriy-le, daha da iyileştirmek, büyütme-k ve dahi faydalanmak kastıyla bazen planlayarak bazen de farkında ol-madan değiştirmeye koyulur. Yeni değişimler iyiye giden bir yol ve ufuk gibi umut edilme olsa da as-

lında geçmişin ve geçmişte yapılan-ların da bir bakıma yıkımıdır. Bilinir ki, yıkılmadan, değiştirilmeden ve dönüştürülmeden öz cümle birşey-lerden vazgeçilmeden yenisi yapılmaz. Hayatın ve sürüp giden dünya-nın doğal akışı böyledir ve böyle de devam edecektir. Yeniler yapılırken ve iyileştirmeler ortaya konulmaya çalışılırken sadece şehirler yıkılmaz, insanlarla görünmez bir gönül bağı sağlayan ve hatırası cihana değ-en hatıralar ve insanlar da kırılır, terk edilir ve belki unutulur. Öyle değil midir, dünyanın neresinde olursa olsun süregiden hayatın değişen ve değiştirilen yüzüyle yaşananlar bariz yüzü budur. Her yeni başlangıç, bir öncekini geride atıl ve değersiz bır-akmadır, eskiye sırt dönmedir bir

bakıma, ihmal etmedir, ötelemedir ve dahi unutmadır.

O nedenledir ki, şehirlerin ve insan-ların hafızası vazgeçilen ve unutu-lanlar hazinesidir.

Vazgeçmenin ve unutmamanın farklı cephesi ise sahip çıkmak ve hatırlamaktır. Ne yazık ki cümle olarak basit ve kolay olsa da uygulaması en zor olandır... İyiyi, güzeli, değerli olanı önemsemek ve sahip çıkmak, onları hatırlamak ve yaşanılır kılmak gerekir, biliriz. Biliriz ama şehirlerin devamlılığını sağlamak, ağacın kök-lerinden üst yapraklarına öz suyunu taşıması gibidir, dünü unutmaz ve yarına taşıyabilirsek eğer... Yılların değil asırların eskitemediği güzel-liğinin geleceğe yansıyan aydınlık yüzü budur bir bakıma... Geleneksel

kültürümüzün ve yüreğimizde insan hassasiyetinin sıcaklığını taşıyan bu eylem şu güzel kelime ile bilinir: Vefa duymak... Vefalı olmak... Vefa...

Vefa, kadir kıymet bilmektir, takdir etmektir, hak edene hak ettiğini, zamanında ve zamanın ötesinde verebilmektir. Vefa insana gösterilir; insanın inşa ettiği, ruhunu kattığı abide eserlerle hayat verdiği şehre ve şehrin değerlerine gösterilir.

Ne demek olduğunu biliriz vefanın, vefalı olmanın... Ve vefalı olmak gerektiğine inanırız, savunuruz ve vurgularız hep. Vefalı olana saygı duyulması gerektiğini, vefa duyulması gerektiğini söylemeden duramayız. Duramayız ama nedendir ve niyedir diye de çok sorgulamadan ve kendimizce koşulların sürüklediği akış içerisinde vefa duyulması gereken tavır ve davranışları zaman zaman ihmal eder veya ötelimiz. Vefaya gerektiği yerde ve gerektiği şekilde özen göstermeden, konjonktüre uyararak ve bir bakıma kılıflar bularak tercihlerimizi farklı şekilde uygularız. Ve öyle ki vefayı reddetmeyiz ama genellikle vefanın gereğini de yerine getirmeyiz nedense....

Zamanında yerine getirilmeyen vefa, aslında ve öncelikle kendimizde, duruşumuza, düşüncemize vefasızlık değil midir?

Vefa, daha iyisini bulduğunda, kimin yanında olduğunla belli olur aslında. Başka bir deyişle daha avantajlısını bulduğunda hangi yöne döndüğün veya bırakıp gittiğinle ortaya çıkar gün ışığı gibi...

İnsanlığın gereği, yola çıktıklarınla aynı yolda yürümektir. Tökezlediğinde kolundan tutmak, karanlığa düştüğünde yoluna ışık olmaktır. Hani hep "iyi günde de, kötü günde de" denir ya işte onun gibi... Ve aslında onun içerdiği tüm hassasiyeti içtenlikle içselleştirmektir, yaşamaktır ve uygulamaktır. Daha sevimsisini, daha güzelini, daha yakışıklısını,

daha anlayışlısını, daha varlıklısını, daha saygını, daha iyisini ve kıscası "daha fazla"sını bulduğunda, arkaya bakmadan başka yola sapsak, başka ufuklara yelken açmak hiç değildir.

Hayat "dahalar"ı tercih edenlerle yürünür mü?

Tercih belki daha iyisi olduğu için değil de, bir kusurun, bir hatanın, onca yanlısını çekemeyişini, aç bırakılışını, önemsenmeyişi, değer verilmeyişini, dinlenmeyişi, küçük düşürülüşünü, dövülmeni, sövülmeni ne bileyim işte her hangi bir acziyetin sebep telakki edilerek "daha fazlası"ını bulduğunda terk etme becerisi midir?

Becerikli olmak, vefalı olmayı gerektirmez mi? vefasız olmayı örter mi, ötelimiz mi?

Aslında becerikli olmak vefaya daha da duyarlı olmak değil midir; tıpkı hem yürümek hem de yanındaki yürümesine, ilerlemesine katkı sağlamaya özen göstermek gibi. Yanındakileri terk ederek, kendisi geçebileceği kadar bir yol açıp, o yolu şu ya da bu şekilde hep iteleyerek, hep bir adım daha atarak, daha ilerilere, daha yükseklere, daha kârlılara ulaşmak muhakkak ki bir beceridir, muhakkak ki başarıdır, işini bilmektir, gemisini kurtarmaktır; lakin insanın insan olma ilkelerinden temel bir dinamik olan vefa değildir herhalde...

Nasıl ki becerikli olmak ömrü arttırmıyor, ya da dünya ile eş zamanlı süresiz yaşatmıyorsa, vefalı ya da vefasız olmak da öyledir... Günü kurtarmanın ötesinde bir şey sağlamaz aslında... Belki becerikli olmak, avuçlarından ses çıkarmayı sevenlerce alkış alıyor olabilir. Bu alkışlar göğsümüzü kabartıp, başımızı göğe değdiriyor olabilir. Ve biliyoruz ki, gün geçiyor, başımız gökte, gök başımızda kalmıyor. Yer ayağımızdan kaydığında, oturduğumuz mekân yer değiştirdiğinde ne göğsümüzü kabartan

alkış sesi ne de bizi yanında yürütecek yoldaş bulunmuyor; anlaşılıyor ki herkesin daha mühim bir işi ve daha yüksek bir beklenti kapısı arayışı ve telaşı gün ışığı gibi aşkar şekilde orta yerde kalıyor, o kadar...

Ya vefa... Gösterdiğin sürece alkış almıyorsa da, gök kubbe ses tufanında göğsünü kabartmasa da, bir gönül yapmanın doyumsuz hazzına gark ediyor. Yaptığın gönül muhakkak ki değerini bulur; sessiz bir dua bir dünya kurar. Hem de öyle bir dünya ki, bu yeryüzünde sıkıştığında aydınlığıdır, farkında olmazsın ama bir gizli el gibi tutar seni huzura, rahata ulaştırır... Ve ekonomik göstergelerin ölçemediği bir birikimi senin adına kaydeder hesapların hesap edildiği bir günde...

Erdemli olmak ise, becerikli iken de vefalı olabilmektir.

Dünya çetin, hayat zor, insan aceleci...

Konuşurken ifade ederiz ki, eşit olsun, adil olsun ve hep birlikte, hepimiz için olsun... Ama isteriz ki, benim ki bir an önce olsun, herkesten önce olsun, en iyisi olsun ve en güzeli benim için olsun... Gereçemiz de hazırdır: zaman müsaittir, imkân vardır, atı alan Üsküdar'ı geçmeden ve birileri deveyi hörgücüyle götürmeden işi yoluna, suyu arkına bağlamak gerekir. Ola ki arzuladığımız, hayalini kurduğumuz, uğruna koştuğumuz o şey, her ne ise o şey, gerçekleşmesi gecikirse veya olmaz ise, çoğumuz hemen kırılırız, hayıflanırız ve hemen yorumlarız: bize gelince yapılanlar mevzuattır, savsaklamadır, kıscası ipe un sermedir. Hâlbuki hepsi gelip geçici dünyanın gelip geçici oyuncaklarıdır ve dahi sınavlarıdır. Bir miktar oyalanmak, övüncümüzün ve peşimize takılanların gözümüzün önüne serdiği seraptır.

Ama hayat böyledir işte... Gelen alkışlanır, giden unutulur... Ama şu bir gerçektir ki her gelen gidecektir, bir handır her yer ve her şey...

Ve bir çarktır bu dünya öğütür bizleri...